

POSUDEK VEDOUcíHO PíSEMNE DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce:	Filmová psychedelika: Pátrání po mimořádných stavech vědomí ve filmech Sandoz
Autor/ka práce:	MgA., MgA. Lea Petříková
Studijní program:	Teorie filmové a multimediální tvorby
Typ studijního programu:	doktorský

Přístup autora ke konceptu a řešení tématu, aktuálnost tématu, odborný přínos, formální úprava a úroveň práce:

Lea Petříková se ve své disertační práci pustila do výzkumu velmi specifické, dosud málo prozkoumané tvorby uměleckých lékařských filmů vznikajících na objednávku farmaceutické společnosti Sandoz. Zvláštní důraz pak kladla na ty filmy z produkce Sandozu, které nějakým způsobem tematizují a reflektují problematiku změněných stavů vědomí, ať už vlivem duševních onemocnění, nebo vlivem látek měnících vědomí.

Šikovně úzce vymezený vzorek zkoumaných děl, které jsou v mnoha ohledech – podmínkami vzniku, distribucí, filmovými kvalitami, tematickým zaměřením – velice neobvyklé a paradoxní, umožnil doktorandce pustit se do jejich hluboké, komplexní analýzy. Zajímaly ji nejen samotná filmová díla, která sice spadají do oblasti lékařského filmu, ale zároveň často nesou překvapivě experimentální kvality, ale také širší kontext. Tedy institucionální zázemí, v němž takovéto filmy mohly v určitém specifickém časovém úseku vznikat a být distribuovány, teoretické a kritické promýšlení tvorby Sandozu ve firemním časopise Médecine/Cinéma, dobový kontext spjatý s 60. a 70. lety, objev LSD v rámci společnosti Sandoz a jeho následné rozšíření, psychedelická kultura a v rámci ní pak specificky filmová tvorba spjatá s tzv. psychedelickými filmy.

Práce z hlediska struktury postupuje logickým způsobem od různých širších kontextů přes analýzu korpusu filmů samotných, rozdělených autorkou funkčně do několika hlavních skupin, až po případovou studii zaměřenou na experimentálního amerického tvůrce Edda Dundase a jeho japonský queer film *The Burning Ear*, spadající taktéž do tvorby Sandozu. Text funguje jako kaleidoskop různých úhlů pohledu na filmovou produkci dané firmy, což ho činí možná trochu rozbíhavým, ale zároveň podle mne velmi komplexním a ze čtenářského hlediska vtahujícím. Autorka umně kombinuje informace čerpané z již existující literatury s vlastním historickým, primárně archivním výzkumem a vlastními estetickými a společensko-kulturně analýzami v rámci velmi vnímavých, přesných rozborů jednotlivých filmů či filmových proudů.

Disertační práce je hutná a objevná, přináší mnoho zcela nových poznatků, jež jsou výsledkem práce samotné autorky. I v pasážích, kde shrnuje dosavadní poznání z odborné literatury (např. když přibližuje několik nových, nepříliš známých studií zkoumajících oblast psychedelického filmu), se jí daří přinášet relevantní, zajímavé informace, které nejsou široce známé a které jsou v rámci textu užitečné v rámci širší argumentace.

Z metodologického hlediska, jak už bylo naznačeno, práce čerpala jak z vlastních analýz filmů, zaměřených primárně na stylistické prostředky a prezentovaná témata, tak z důkladného archivního výzkumu, který autorka prováděla mj. přímo v archivech Novartis, tedy společnosti, jež je nástupkyní společnosti Sandoz a převzala její filmový archiv. Vedle toho text čerpá mj. z žánrových studií, kulturních studií, filmové filosofie apod. Použité metodologické přístupy a nástroje se ukázaly funkční a dobře odpovídají tomu, že se jedná o disertační práci vznikající na umělecké škole. Trochu jsem váhala pouze nad autorčinou vlastní případovou studií, kdy vedla polostrukturované rozhovory s 5 uživateli*kami LSD a/nebo psilocybinu, zda takto psychologicky zaměřená studie do její disertační práce patří a zda byly v jejím rámci splněny všechny standardní vědecké postupy. Na druhou stranu rozumím, proč se tuto studii autorka rozhodla provést a že byla zaměřena velmi specificky na audiovizuální, estetické kvality prožitků respondentů*ek, což je, předpokládám, oblast, která se v dosavadních psychologických výzkumech tolik nevyskytuje. Obecně na textu oceňuji, že kombinuje velmi různorodé výzkumné metody a zaměřuje se na různé i kontextuální informace, aniž by ale ztratil ze zřetele své hlavní zacílení na pochopení charakteristik a specifik filmů Sandoz. Navzdory mnohosti úhlů pohledu, stále působí srozumitelně, logicky a dobře vede pozornost čtenáře.

Z hlediska stylu je text napsaný velmi čtivě, jasně, argumentovaně. V některých pasážích na začátku, které se týkají psychedelické kultury a rozšíření LSD, nicméně na můj vkus místy až příliš evokuje žurnalistické psaní. Souvisí to nejen s „rychlostí“ popisu a se začleněním různých anekdotických příhod, ale také s prací se zdroji v těchto částech disertace. Lea zde velmi často čerpá z memoárů (Hofmanna, Learyho atd.), jako by to, co tyto osobnosti ve vzpomínkách tvrdí, byl samo sebou fakt. Očekávala bych, že bude s takovýmito zdroji informací pracovat mnohem opatrněji, minimálně, že bude z textu zřejmé, že ony informace ověřovala i z jiných zdrojů, případně že v textu sama upozorní na to, že se nejedná o zcela spolehlivé informace. Je to problém nicméně primárně úvodní části textu, následně od kapitoly 1.2 už disertace působí neproblematicky jako solidní akademický text (s pár ojedinělými výjimkami, např. když je citován Stanislav Grof, držitel Bludného balvanu, jako seriózní vědec v oblasti výzkumu LSD).

K textu mám ještě jednu výraznější kritickou připomínku: vymezení výzkumných otázek celé práce, na s. 7-8, považuji za dost nešťastné. Hledání jakési nedefinované (a nedefinovatelné) „nadčasovosti“ zkoumaných filmových děl bych rozhodně nekladla jako cíl vědecké práce. Zároveň i snaha hledat „specifika“ filmů Sandoz by měla být více rozvedena, konkretizována. Takto obecně položenou výzkumnou otázku bychom mohli napsat do jakékoli disertace o jakýchkoli filmech. Přitom text naštěstí přináší poté v různých kapitolách mnohem specifičtější a zajímavější otázky a následně odpovědi na ně.

Přes tyto částečné kritické výtky hodnotím disertační práci velmi vysoko. Ráda bych zmínila, že je zasluženým výsledkem dlouhodobé, velmi poctivé práce Ley Petříkové v rámci doktorského studia. Lea pravidelně podávala výzkumné granty, jezdila na výzkumné pobyty do zahraničí, kde prováděla časově náročný archivní výzkum, dařilo se jí publikovat v zahraničních časopisech. Nerezignovala přitom zároveň na svou uměleckou dráhu a leckterá témata, zmiňovaná v disertaci, zkoumala zároveň i uměleckými prostředky v rámci svých filmů a výstav.

Otázky:

- 1) Jaký vliv – pokud nějaký - měla specifická tvorba Sandoz na filmy vznikající v jiných farmaceutických firmách (viz s. 24-25)? Byla jejich tvorba zcela odlišná od velmi

specifického přístupu Sandozu, nebo i v archivech těchto dalších firem by bylo možné narazit na díla s překvapivě výraznými filmovými kvalitami?

2) Jakým způsobem by bylo možné na dosavadní výzkum navázat a rozšířit jej?

Stanovisko posuzovatele k výsledku kontroly Theses:

Theses nedetekuje žádný problém s plagiátorstvím.

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Přes několik menších výtek považuji disertační práci Ley Petříkové za velmi kvalitní. Je nejen elegantně napsaná, ale především obsahově komplexní, hutná a objevná, přinášející mnoho pozoruhodných původních poznatků. Autorka prozkoumala důkladně velmi netradiční produkční a distribuční podmínky filmů vznikajících pod firmou Sandoz, analyzovala rozsáhle podivuhodnou ambivalentnost (tematickou, formální, institucionální) konkrétních snímků, zařadila danou tvorbu velmi promyšleným, funkčním způsobem do širšího myšlenkového, společenského i žánrového kontextu.

Doporučení práce k obhajobě: DOPORUČUJI s hodnocením A

Datum vypracování posudku: 8. 3. 2024

Helena Binda

.....
Jméno vedoucího práce

..... 8.3.24

(datum a podpis)

